

ROMÂNIA
CURTEA DE APEL BRAȘOV
SECȚIA PENALĂ

DOSAR NR. 197/2019

ÎNCHEIERE

Ședința publică din data de 26 Octombrie 2020

Instanța constituită din:

Complet de judecată:.....

Președinte: Judecător -

Judecător -

Grefier -

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public – procuror – din cadrul Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Brașov.

Pe rol se află soluționarea apelurilor declarate de către părțile civile împotriva sentinței penale nr. din data de 25 iunie 2020 pronunțată de Judecătoria Brașov, în dosarul penal nr. /197/2019.

Dezbaterile în cauza de față au avut loc în conformitate cu dispozițiile art. 369 Cod procedură penală, în sensul că toate afirmațiile, întrebările și susținerile celor prezenți au fost înregistrate prin mijloace tehnice, în sistem audio computerizat.

La apelul nominal făcut în ședința publică se prezintă pentru apelanta parte civilă, lipsă, apărătorul ales, avocat, pentru intimatul inculpat, lipsă, apărătorul ales, avocat, lipsă fiind reprezentantul apelantei părți civile.

Procedura îndeplinită.

S-a expus referatul cauzei de către grefierul de ședință prin care s-au evidențiat părțile, obiectul litigiului, stadiul procesual și modul de îndeplinire a procedurii de citare.

Se constată că s-au comunicat prin e-mail, note scrise formulate de către persoana interesată SA, înregistrate prin serviciul de registratură al instanței la data de 23.10.2020.

Instanța aduce la cunoștința participanților împrejurarea că prezenta cauză a fost repusă pe rol pentru a se pune în discuția acestora sesizarea Î.C.C.J. în vederea dezlegării unei probleme de drept, în sensul: „Dacă instanța penală poate analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care persoana vătămată se constituie parte civilă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin.1 Cod procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asiguratorul RCA refuză să participe în procesul penal ca parte responsabilă civilmente”.

O a doua chestiune vizează sesizarea Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 20 alin. 1 Cod procedură penală prin raportare la prevederile art. 16 alin. 1 „Cetățenii sunt egali în fața legii și autorităților publice, fără privilegiu și fără discriminări”, art. 21 alin. 3 „Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil”, art. 53 alin. 1 „Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav” și art. 124 alin. 2 „Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți”, din Constituția României.

Instanța arată că excepția a fost invocată din oficiu raportat la dispozițiile CCR nr. 257/2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 21 alin.1 Cod procedură, Curtea Constituțională reținând că sintagma prevăzută de art. 21 alin.1 Cod procedură penală, conform căreia „în termenul prevăzut la art. 20 alin. (1)”, este neconstituțională, cu motivarea că: „nu mai poate avea loc după finalizarea procedurii de cameră preliminară”, iar cu

toate acestea, dispozițiile art. 20 alin. 1 Cod procedură penală au rămas în vigoare, în sensul că: „persoana vătămată se poate constitui parte civilă până la începerea cercetării judecătorești”, deci inclusiv la primul termen de judecată.

În acest context, instanța a apreciat că au rămas necorelate aceste prevederi, respectiv persoana vătămată se poate constitui parte civilă inclusiv împotriva părții responsabile civilmente până la primul termen de judecată, dar având în vedere Decizia Curții Constituționale partea responsabilă civilmente nu mai poate fi introdusă în cauză după finalizarea procedurii de cameră preliminară.

Instanța interpelează participanții dacă doresc un termen de judecată pentru a pune concluzii asupra excepțiilor ridicate din oficiu.

Pentru apelanta parte civilă (fostă ...), apărătorul ales, avocat ... și pentru intimatul inculpat (...), apărătorul ales, avocat ..., pe rând, arată că vor pune concluzii la acest termen de judecată, având în vedere că toate aceste chestiuni rezultă din datele dosarului.

Reprezentanta Ministerului Public arată că poate pune concluzii la prezentul termen de judecată și nu se impune acordarea unui nou termen de judecată.

Interpeleți fiind participanții, pe rând, arată că, potrivit motivelor de apel depuse la dosar, apelurile declarate în cauză vizează doar latura civilă a cauzei.

Instanța constată că apelurile declarate de către părțile civile (fostă ... și ...) împotriva sentinței penale nr. 802 din data de 25 iunie 2020 pronunțată de Judecătoria Brașov, vizează doar latura civilă a cauzei, după cum rezultă din motivele de apel, condiții în care latura penală a cauzei a rămas definitivă. În acest sens dispune emiterea unei adrese către Judecătoria Brașov – Biroul Executării Penale în vederea îndeplinirii formelor de executare cu privire la latura penală a cauzei.

Instanța acordă cuvântul reprezentantei Ministerului Public și părților cu privire la sesizarea Î.C.C.J. în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile.

Reprezentanta Ministerului Public consideră că sunt îndeplinite dispozițiile art. 475 Cod procedură penală, apreciind că de chestiunea de drept invocată depinde soluționarea pe fond a cauzei în ceea ce privește latura civilă, sens în care, apreciază că sesizarea este admisibilă.

Pentru partea civilă (fostă ...), avocat ... solicită admiterea sesizării Î.C.C.J. în vederea lămuririi acestei chestiuni de drept.

Din punctul acestuia de vedere, astfel cum a arătat și în motivele de apel pentru partea civilă (fostă ...), interpretarea dată atât de către asigurator, cât și de instanța de fond la momentul la care s-a soluționat latura civilă în acest dosar a fost una restrictivă.

Consideră că Decizia nr.1/2016 pronunțată de Î.C.C.J. reglementează doar cine răspunde în situația în care asiguratorul este introdus în cauză, respectiv că acesta răspunde singur. În situații precum cea de față, în care asiguratorul nu este introdus în cauză, dar persoana vătămată își formulează cererea de constituire de parte civilă în termen, s-a creat un vid în ceea ce privește răspunderea civilă. Consideră că inculpatul ar trebui să răspundă, iar relația dintre inculpat și asigurator este reglementată de răspunderea civilă contractuală.

Pentru a se constata care este temeiul răspunderii și dacă poate fi angajată răspunderea asiguratorului sau a inculpatului într-o astfel de situație, apreciază că Î.C.C.J. ar trebui să lămurească această chestiune.

Pentru intimatul inculpat (...), apărătorul ales, avocat ... pune aceleași concluzii, în sensul admiterii sesizării Î.C.C.J. în vederea lămuririi acestei chestiuni de drept, având în vedere că sunt îndeplinite condițiile legale.

Instanța acordă cuvântul asupra sesizării Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate, invocată din oficiu:

Reprezentanta Ministerului Public susține că sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 29 din Legea 47/1992 în ceea ce privește sesizarea Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a art. 20 alin.1 Cod procedură penală, excepția invocată având legătură cu fondul cauzei, sens în care, solicită sesizarea în acest sens a Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate invocată.

Pentru partea civilă (fostă ...) avocat ... consideră că există o neconcordanță între dispozițiile art. 20 alin.1 și art. 21 alin. 1 Cod procedură penală. Susține că prin legea specială, respectiv legea privind asigurările și răspunderea civilă în cazul RCA, s-a reglementat

calitatea asigurătorului în procesul penal, însă atâta timp cât există o neconcordanță între dispozițiile generale prevăzute de codul de procedură penală și cele speciale, pentru a ne lămuri și a nu afecta până la urmă drepturile personale ale persoanei vătămate constituită parte civilă, consideră că această chestiune trebuie lămurită de către Curtea Constituțională.

Din punctul său de vedere, astfel cum și instanța a sesizat această chestiune, consideră că este neconstituțional art. 20 alin.1 raportat la art. 21 alin. 1 Cod procedură penală față de termenul la care persoana vătămată se poate constitui parte civilă în procesul penal, prin raportare la dispozițiile din Constituția României cu referire la drepturile personale care pot fi afectate în situația în care există această neconcordanță între art. 20 alin.1 și art. 21 alin. 1 Cod procedură penală.

Pentru intimatul inculpat, apărătorul ales, avocat pune concluzii în același sens. Consideră că există o contradicție generată în primul rând de Decizia Curții Constituționale care a dat acea interpretare, sens în care, consideră că, Curtea Constituțională este în măsură să se pronunțe cu privire la această chestiune care trebuie lămurită pentru o bună administrare a justiției, arătând totodată că, își însușește punctul de vedere al instanței cu privire la faptul că există o chestiune de neconstituționalitate în prevederile actuale, raportat la acea interpretare dată de către Curtea Constituțională.

Reprezentanta Ministerului Public, în ceea ce privește fondul excepției, susține că excepția este întemeiată întrucât există o necorelare între momentul până la care persoana vătămată se poate constitui parte civilă în cauză, și anume până la începerea cercetării judecătorești și momentul până la care poate fi introdusă în cauză partea responsabilă civilmente, respectiv în faza de cameră preliminară, astfel încât, deși legiuitorul permite persoanei vătămate să-și exprime opțiunea până la începutul cercetării judecătorești, dreptul acesteia poate rămâne fără substanță dacă partea responsabilă civilmente nu a fost introdusă în cauză în faza camerei preliminare, persoana vătămată neputându-și recupera prejudiciul de la aceasta în procesul penal, astfel încât, apreciază că sunt încălcate dispozițiile art. 16, 21, 53 și 124 din Constituția României.

Instanța rămâne în pronunțare asupra sesizării Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate invocată din oficiu și amână pronunțarea asupra sesizării Î.C.C.J. în vederea lămuririi chestiunii de drept invocată.

CURTEA

A. Constată că prin sentința penală nr. 020 dată în dosar penal nr. 197/2019 Judecătoria Brașov a dispus condamnarea inculpatului pentru săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală din culpă prevăzută de art.196 alin. 2,3 din Cod penal (persoană vătămată) la pedeapsa de 9 luni închisoare, pedeapsă ce a fost suspendată sub supraveghere potrivit art. 91-93 Cod penal.

Sub aspectul laturii civile instanța de fond a dispus:

"Admite excepția tardivității introducerii în cauză invocată de asigurătorul

În baza art. 48 alin. 1, art. 50 și art. 54 alin. 1 din Legea nr. 136/1995 (în vigoare la data producerii accidentului rutier), respinge acțiunea civilă exercitată de părțile civile (fostă domiciliată în mun. str. nr. b. sc. p. jud. și (cu sediul în mun. str. nr. 2, juu, cod fiscal)) ca fiind introdusă împotriva unei persoane fără calitate în procesul penal, context în care pretențiile solicitate pot fi valorificate doar pe cale separată, în fața instanței civile".

Pentru a dispune astfel cu privire la pretențiile formulate în termenul legal de partea civilă, instanța de fond a constatat, în esență: că în cauză există un contract de asigurare de răspundere civilă obligatorie valabil încheiat, că singura persoană care poate răspunde pentru prejudiciul cauzat – partea responsabilă civilmente – a fost chemată în judecată în procesul penal cu depășirea termenului prevăzut la art. 21 Cod procedură penală chiar dacă constituirea de parte civilă s-a realizat în termenul legal instituit prin art. 20 al 1 Cod procedură penală – la primul termen de judecată după procedura camerei preliminare și mai înainte de citirea actului de sesizare. Instanța de fond a precizat în cuprinsul dispozitivului sentinței că, în aceste condiții, pretențiile solicitate pot fi valorificate doar pe cale separată, în fața instanței civile".

Împotriva acestei sentințe s-a formulat apel de către părțile civile și (fost) ., doar cu privire la modul de soluționare al laturii civile.

Partea civilă a solicitat obligarea inculpatului la despăgubiri, întrucât inculpatul este persoana răspunzătoare de producerea accidentului și implicit trebuie să achite contravaloarea prestațiilor medicale acordate persoanei vătămate, învederând că s-a constituit parte civilă încă de la urmărire penală.

Persoana vătămată (fostă) a susținut, în esență, că s-a constituit parte civilă în procesul penal cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 al 1 Cod procedură penală la primul termen de judecată situat după procedura camerei preliminare, că a indicat ca fiind răspunzători pentru prejudiciul cauzat atât pe inculpat - ca autor al evenimentului rutier soldat cu vătămarea sa corporală, cât și partea responsabilă civilmente - Societate de asigurare - asigurator de răspundere civilă obligatorie, care răspunde pentru inculpat pentru daunele cauzate, potrivit art.49-50 din Legea nr. 136/1995 în vigoare la data faptei (aprilie 2017).

Societatea de asigurare – asigurator de răspundere civilă obligatorie – a fost chemată la procedură în fața instanței de fond la momentul la care persoana vătămată s-a constituit parte civilă, respectiv până la momentul începerii cercetării judecătorești însă, întrucât etapa camerei preliminare a fost depășită, a precizat că nu dorește să preia procedura din stadiul în care se găsește, invocând tardivitatea introducerii sale în procesul penal. În aceste condiții instanța de fond a admis *excepția tardivității introducerii în cauză invocată de asiguratorul*

1 și a îndrumat părțile spre instanța civilă.

La termenul de judecată din apel, la data de 26.10.2020, după repunerea pe rol a cauzei, instanța din oficiu a pus în discuția părților, printre altele, sesizarea Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 20 al 1 Cod procedură penală prin raportare la prevederile art. 16 alin. 1, art. 21 alin. 3, art. 53 alin. 1 și art. 124 alin. 2 din Constituția României:

- articolul 20 al 1 Cod procedură penală: *Constituirea ca parte civilă se poate face până la începerea cercetării judecătorești. Organele judiciare au obligația de a aduce la cunoștința persoanei vătămate acest drept;*

- art. 16 alin. 1 Constituția României: *Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și discriminări;*

- art. 21 al 3 Constituția României: *Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil;*

- art. 53 al 1 Constituția României: *Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav;*

- art. 124 al 2 Constituția României: *Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți.*

În opinia părții civile (fostă) ., prin avocat . există o neconcordanță între dispozițiile art. 20 alin.1 și art. 21 alin. 1 Cod procedură penală, iar această necorelarea a celor două termene din procedura penală poate afecta drepturile persoanei vătămate constituită parte civilă.

În opinia inculpatului prin avocat ., există o contradicție în termeni generată de interpretarea dispozițiilor art. 21 al 1 Cod procedură penală.

În opinia Ministerului Public există o necorelare între momentul până la care persoana vătămată se poate constitui parte civilă în cauză, și anume până la începerea cercetării judecătorești și momentul până la care poate fi introdusă în cauză partea responsabilă civilmente, respectiv în faza de cameră preliminară, astfel încât, deși legiuitorul permite persoanei vătămate să-și exprime opțiunea până la începutul cercetării judecătorești, dreptul acesteia poate rămâne fără substanță dacă partea responsabilă civilmente nu a fost introdusă în cauză în faza camerei preliminare, persoana vătămată neputându-și recupera prejudiciul de la aceasta în procesul penal.

B. Curtea de Apel Brașov constată că este admisibilă sesizarea Curții Constituționale întrucât:

a. Dispozițiile art. 20 al 1 Cod procedură penală sunt în vigoare, iar Curtea Constituțională nu s-a pronunțat în precedent cu privire la acestea printr-o decizie de admitere;

b. Acțiunea civilă în procesul penal este guvernată de principiul disponibilității în termenul prevăzut în art. 20 al 1 Cod procedură penală, însă *posibilitatea persoanei vătămate de a-și vedea soluționată cererea de despăgubiri în mod echitabil și într-un termen rezonabil* este îngădită de necorelarea acestor prevederi cu prevederile art. 21 al 1 Cod procedură penală în ceea ce privește termenul de introducere în procedură a persoanei responsabilă civilmente.

c. Instanța penală este chemată să se pronunțe asupra constituirii de parte civilă în procesul penal în termenul prevăzut în art. 20 al 1 Cod procedură penală, asupra antrenării sau nu a răspunderii civile delictuale sau contractuale, cu sancționarea sau nu a uneia dintre părți, astfel că dispozițiile indicate au legătură cu modul de soluționare pe fond a pricinii.

C. Cu referire la temeinicia excepției invocate, Curtea de Apel o apreciază ca fiind întemeiată pentru următoarele considerente:

a. Potrivit art. 20 al 1,2, 4 Cod procedură penală: (1) *Constituirea ca parte civilă se poate face până la începerea cercetării judecătorești. Organele judiciare au obligația de a aduce la cunoștința persoanei vătămate acest drept;* (2) *Constituirea ca parte civilă se face în scris sau oral, cu indicarea naturii și a întinderii pretențiilor, a motivelor și a probelor pe care acestea se întemeiază.* (4) *În cazul nerespectării vreuneia dintre condițiile prevăzute la alin. (1) și (2), persoana vătămată sau succesorii acesteia nu se mai pot constitui parte civilă în cadrul procesului penal, putând introduce acțiunea la instanța civilă.*

De asemenea, este de remarcat că dispozițiile art. 20 al 1 Cod procedură penală au corespondent în prevederile art. 353 al 3 Cod procedură penală potrivit cu care: pentru primul termen de judecată persoana vătămată se citează cu mențiunea că se poate constitui parte civilă până la începerea cercetării judecătorești.

Prin urmare, este la latitudinea persoanei vătămate să aleagă, în termenul prevăzut de art. 20 al 1 Cod procedură penală, dacă să alăture sau nu acțiunea civilă celei penale și obligația instanței penale de a soluționa latura civilă conform art. 25 Cod procedură penală. Se constată însă o necorelare a termenului prevăzut de art. 20 al 1 Cod procedură penală cu cel prevăzut în art 21 al 1 Cod procedură penală.

În ceea ce privește posibilitatea disjungerii laturii civile de latura penală, aceasta se poate realiza doar în condițiile art. 26 al 1 Cod procedură penală, respectiv doar *când soluționarea acesteia determină depășirea termenului rezonabil de soluționare a acțiunii penale*, ceea ce nu se identifică la speță.

b. Soluționarea laturii civile în cadrul procesului penal are avantaje pentru toate părțile implicate în procedură, inclusiv pentru partea responsabilă civilmente care, în condițiile art. 87 Cod procedură penală cu raportare la art. 81 al 1 lit. Cod procedură penală, poate propune probe referitor la latura penală, fapt care nu se mai poate realiza într-o procedură civilă separată, întrucât dispozițiile art. 28 al 1 teza I Cod procedură penală dispun că *Hotărârea definitivă a instanței penale are autoritate de lucru judecat în fața instanței civile care judecă acțiunea civilă, cu privire la existența faptei și a persoanei care a săvârșit-o.*

O eventuală respingere de către instanță, în procesul penal, a constituirii ca parte civilă a persoanei vătămate, în condițiile în care persoana vătămată formulează cererea în termenul maxim prevăzut de art. 20 al 1 Cod procedură penală, conduce la încălcarea implicită a acestor prevederi legale și la nerespectarea principiului disponibilității acțiunii civile, cu consecințe posibile și asupra termenului de prescripție a acțiunii civile.

c. Apreciem că în cauză nu sunt corelate dispozițiile art. 20 al 1 Cod procedură penală nici cu cele ale art. 371 Cod procedură penală care prevăd că judecata se mărginește la faptele și persoanele indicate în actul de sesizare.

Prin raportare la dispozițiile art. 371 Cod procedură penală, partea responsabilă civilmente nu ar putea fi introdusă în procedura camerei preliminare sau a judecății dacă nu este indicată în actul de sesizare. Acest aspect ar presupune însă ca încă din cursul urmăririi penale persoana vătămată să se constituie parte civilă potrivit art. 20 al 2 Cod procedură penală, cu indicarea clară a debitorului obligației.

Dacă însă dispozițiile art. 371 Cod procedură penală au relevanță doar în ceea ce privește latura penală nu și latura civilă a cauzei, s-ar putea înțelege că persoana vătămată se poate constitui parte civilă cel mai târziu în procedura camerei preliminare, pentru a-i fi respectate

drepturile conferite de art. 21 alin 3 Constituția României – dreptul la o procedură echitabilă și la rezolvarea cauzei într-un termen rezonabil.

În opinia noastră, în condițiile în care partea responsabilă civilmente nu mai poate fi introdusă în procedura judecătii după finalizarea camerei preliminare decât cu acordul său, persoana vătămată nu beneficiază de același tratament juridic, ceea ce contravine dispozițiilor art. 16 alin 1 și art. 124 al 2 din Constituția României.

În lumina dispozițiilor în vigoare ale art. 20 al 1 Cod procedură penală, eventuala respingere a solicitării persoanei vătămate de constituire ca parte civilă la primul termen stabilit pe fondul pricinii (după procedura camerei preliminare) și în condițiile în care partea responsabilă civilmente nu dorește să preia procedura din stadiul în care se găsește - uzând de dispozițiile art. 21 al 1 Cod procedură penală, în opinia noastră încalcă atât principiul soluționării acțiunii civile într-un termen rezonabil, dar constituie și o discriminare a părții civile în raport cu partea responsabilă civilmente, o amânare a soluționării pricinii sale și implicit o îngădire, care nu se impune, a drepturilor sale privind disponibilitatea acțiunii civile, ceea ce contravine prevederilor art. 53 al 1 din Constituția României.

d. Având în vedere și considerentele Deciziei nr. 257/2017 a Curții Constituționale prin care s-a statuat că sintagma "în termenul prevăzut la art. 20 alin. (1)" din cuprinsul art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală este neconstituțională", opinăm în sensul că dispozițiile art. 20 al 1 Cod procedură penală ar fi în acord cu dispozițiile constituționale precitate doar în situația în care persoana vătămată beneficiază de un tratament juridic egal cu al părții responsabile civilmente, respectiv se poate constitui parte civilă în procesul penal în procedura urmăririi penale (conform art. 371 Cod procedură penală) sau, cel mai târziu, în procedura camerei preliminare derulate în fața primei instanțe.

DISPUNE

În temeiul art. 29 al 4 din Legea nr 47/1992 dispune sesizarea Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 20 al 1 Cod procedură penală prin raportare la prevederile art. 16 alin. 1, art. 21 alin. 3, art. 53 alin. 1 și art. 124 alin. 2 din Constituția României, excepție invocată din oficiu de instanță.

Constată că apelurile formulate în cauză vizează doar latura civilă.

Amână pronunțarea referitor la sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție - completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, la data de 28.10.2020.

Pronunțată în ședință publică azi 26.10.2020.

PREȘEDINTE

GREFIER

Red. - 30.10.2020
Tehnored. 2/30.10.2020, 2 ex.

ROMÂNIA
CURTEA DE APEL BRAȘOV
SECȚIA PENALĂ

DOSAR NR. /197/2019

ÎNCHEIERE

Ședința publică din data de 28 Octombrie 2020

Instanța constituită din:

Complet de judecată:.....

Președinte: Judecător –

Judecător –

Grefier –

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public – procuror – din cadrul Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Brașov.

Pentru astăzi fiind stabilită pronunțarea asupra sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală în vederea pronunțării unei Hotărâri prealabile prin care să se lămurească:

„Dacă instanța penală poate analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care persoana vătămată se constituie parte civilă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin.1 Cod procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asigurătorul RCA refuză să participe în procesul penal ca parte responsabilă civilmente”.

La pronunțarea încheierii părțile nu au fost citate, conform art. 405 alin. 2 Cod procedură penală.

Procedura legal îndeplinită.

Dezbaterile în cauza penală de față au avut loc în ședința publică din data de 26.10.2020 când părțile prezente au pus concluzii conform celor consemnate în încheierea de ședință din aceea zi, care face parte integrantă din prezenta, iar instanța, în vederea deliberării, a stabilit pronunțarea pentru data de astăzi, 28.10.2020.

CURTEA

Constată că prin sentința penală nr /2020 dată în dosar penal nr /197/2019 pronunțată de Judecătoria Brașov, în baza art. 196 alin. 2, 3 Cod penal cu aplicarea art. 396 alin. 10 Cod procedură penală, a fost condamnat inculpatul , la pedeapsa de 9 luni închisoare, pentru săvârșirea infracțiunii de „vătămare corporală din culpă”, persoană vătămată fiind (fostă)

În baza art. 97 alin. 2 raportat la art. 91 alin. 1 Cod penal a fost suspendată executarea pedepsei rezultante de 9 luni închisoare sub supraveghere, pe durata unui termen de 2 ani, conform art. 92 alin. 1 Cod penal.

În baza art. 93 alin. 1 Cod penal a fost obligat inculpatul ca pe durata termenului de supraveghere să respecte următoarele măsuri de supraveghere:

- a) să se prezinte la S. P. V. la datele fixate de acesta;
- b) să primească vizitele consilierului de probațiune desemnat cu supravegherea sa;
- c) să anunțe, în prealabil, schimbarea locuinței și orice deplasare care depășește 5 zile;
- d) să comunice schimbarea locului de muncă;
- e) să comunice informații și documente de natură a permite controlul mijloacelor sale de existență.

În baza art. 93 alin. 2 lit. b Cod penal s-a impus inculpatului să execute următoarea obligație:

- să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială derulate de către serviciul de probațiune sau organizate în colaborare cu instituții din comunitate;

În baza art. 93 alin. 3 Cod penal, pe parcursul termenului de supraveghere, a fost obligat inculpatul să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității în cadrul Primăriei Comunei M., jud. sau în cadrul Primăriei mun. , pe o perioadă de 60 de zile.

În baza art. 91 alin. 4 Cp i s-a atras atenția inculpatului asupra dispozițiilor art. 96 Cp.

În baza art. 7 din Legea nr. 76/2008 s-a dispus prelevarea probelor biologice de la inculpatul în vederea introducerii profilului genetic în baza de date S.N.D.G.J., după rămânerea definitivă a prezentei sentințe.

S-a admis excepția tardivității introducerii în cauză invocată de asiguratorul SC I.

În baza art. 48 alin. 1, art. 50 și art. 54 alin. 1 din Legea nr. 136/1995 (în vigoare la data producerii accidentului rutier), s-a respins acțiunea civilă exercitată de părțile civile (fostă) (domiciliată în mun. str. nr. ol. de la ap. jud. și S. C. T. U. B. (cu sediul în mun. , str. nr. , jud. , cod fiscal)) ca fiind introduse împotriva unei persoane fără calitate în procesul penal, context în care pretențiile solicitate pot fi valorificate doar pe cale separată, în fața instanței civile.

În baza art. 274 alin. 1 Cod procedură penală, a fost obligat inculpatul la plata sumei de 990 lei cu titlu de cheltuieli judiciare .

În baza art. 276 alin. 4 Cod procedură penală și art. 50 alin. 1 din Legea nr. 136/1995 (în vigoare la data producerii accidentului rutier), a fost respinsă solicitarea părții civile (fostă) de acordare a cheltuielilor judiciare.

Pentru a dispune astfel, instanța de fond a reținut următoarele:

Prin rechizitoriul Parchetului de pe lângă Judecătoria B. din data de 20.08.2019, emis în dosarul penal nr. /P/2017 și înregistrat pe rolul acestei instanțe la data de 20.08.2019 sub nr. dosar /197/2019, s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului pentru săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală din culpă prev. de art.196 alin.2,3 din C.p. (p.v.).

Tot prin actul de sesizare s-a dispus clasarea cauzei cu privire la infracțiunea de vătămare corporală din culpă prev. de art.196 alin.2,3,4 din Cp., pentru care s-au făcut cercetări în privința lui , vizavi de urmările faptei asupra persoanelor vătămate , care a necesitat 2-3 zile de îngrijiri medicale pentru vindecare, și care a necesitat 16-18 zile de îngrijiri medicale pentru vindecare.

În fapt, în cuprinsul actului de sesizare s-a reținut în esență că, în data de 14.04.2017, în jurul orei 23.00, inculpatul a condus autoturismul marca B. Z, cu nr. de înmatriculare pe DN11, pe direcția B. – H. și deși a semnalizat intenția sa, nu s-a asigurat că poate să reintre pe partea carosabilă, pe banda 1 și apoi să treacă imediat pe banda 2 de circulație, fără să perturbe circulația sau să pună în pericol siguranța celorlalți participanți la trafic, încălcând art.54 alin.1 din OUG nr.195/2002, rep., provocând un accident de circulație, la km 6 + 200 metri, deoarece a intrat în coliziune cu autoturismul , cu nr. de înmatriculare, condus de persoana vătămată , care circula regulamentar dinspre B. spre H. și în care se mai aflau ca pasageri persoanele vătămate și , accidentul soldându-se cu vătămarea corporală a persoanelor vătămate , care a necesitat 2-3 zile de îngrijiri medicale pentru vindecare, care a necesitat 16-18 zile de îngrijiri medicale pentru vindecare, și , care a necesitat 60-65 zile de îngrijiri medicale pentru vindecare și care prezentat lipsă de țesut osos post cranietocmei frontale stânga, ceea ce reprezintă o infirmitate fizică permanentă.

Pentru dovedirea situației de fapt reținută prin rechizitoriul au fost menționate următoarele mijloace de probă administrate în cursul urmăririi penale, respectiv: f.1-3, ordonanță conf. art.309 cpp: f.4-5, ordonanță de confirmare a u.p. conf. art.305 alin.3 cpp: f.6, ordonanță de continuare a u.p. conf. art.305 alin.3 cpp: f.7, ordonanță de începere a u.p.: f.8, Proces verbal de sesizare din oficiu: f.9, ordonanță, proces verbal, schiță, planșă foto – CFL: f.10-36, declarația persoanei vătămate : f.37, ordonanță, rapoarte de expertiză medico-legală: f.38-40, declarația

persoanei vătămate : f.41-42, ordonanță, raport de expertiză medico-legală: f.43, declarația persoanei vătămate : f.44-45, ordonanță, raport de expertiză medico-legală: f.46, buletinul de analiză toxicologică – : f.47, acte privind recoltarea mostrelor biologice la spital – : f.48-50, procese verbale, declarații suspect-înculpat: f.51-57, buletinul de analiză toxicologică – : f.58, acte privind recoltarea mostrelor biologice la spital – : f.59-61, rezultate etiloteste, proces verbal de recoltare mostre biologice: f.62, relații comunicate de S. J., constituire de parte civilă: f.63-69, cerere de studiere dosar – persoanele vătămate, dovada îndeplinirii procedurii, delegați și împuternicire avocați: f.70-76, delegație avocat înculpat: f.77, fișa de cazier: f.78, solicitări de urgentare dosar: f.79-80, fișa de cheltuieli: f.81.

Prin încheierea de ședință din camera de consiliu din data de 01.10.2019 rămasă definitivă prin necontestare, judecătorul de cameră preliminară a constatat legalitatea sesizării instanței, administrării probelor și efectuării actelor de urmărire penală și a dispus începerea judecării.

În cursul judecării, sub aspect probatoriu înculpatul prin apărător ales a arătat că nu contestă probele administrate în cursul urmăririi penale și nici starea de fapt reținută în cuprinsul actului de trimitere în judecată.

În cursul judecării la dosar s-a depus de către partea civilă , constituire de parte civilă în cuantum de 8749,89 lei (f. 13-14).

Persoana vătămată (fostă l . în fază de judecată s-a constituit ca parte civilă în cauză cu suma de 150.000 euro reprezentând daune morale (echivalentul în lei).

La termenul de judecată din data de 04.12.2019 instanța de fond a dispus citarea ca asigurător a și emiterea unei adrese pentru a comunica dacă sunt de acord să participe în calitate de parte responsabilă civilmente.

Prin adresa emisă de , s-a comunicat faptul că nu înțeleg să intervină în proces la acel moment procesual și a invocat excepția tardivității și nelegalei introducerii în cauză în calitate de parte responsabilă civilmente raportat la dispozițiile deciziei CCR nr 257/2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 20 alin și art. 21 alin1 Cod procedură penală, având în vedere faptul că nu au fost menționați prin rechizitoriul nr ./P/2017 al Parchetului de pe lângă Judecătoria (f. 62-83).

La termenul de judecată din data de 20.05.2020 a pus în discuție excepția tardivității introducerii societății de asigurare ca parte responsabilă civilmente, urmând ca instanța să se pronunțe prin sentință cu privire la această excepție.

La termenul de judecată din data de 20.05.2020 înculpatul a declarat că, recunoaște săvârșirea faptei reținută în actul de sesizare, în baza probelor administrate în fază de urmărire penală, probe pe care le cunoaște și nu le contestă și nu contestă starea de fapt reținută prin actul de sesizare. A mai declarat că în situația în care va fi găsit vinovat, este de acord să fie obligat la prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității, conform art. 378 alin 3 Cod procedură penală.

Raportat la faptul că instanța a admis cererea formulată, în cauză nu au fost administrate alte probe, soluția fiind pronunțată pe baza probelor aflate la dosarul de urmărire penală.

Pentru înculpat în circumstanțiere s-a admis proba cu înscrisuri.

În dovedirea acțiunii civile partea civilă (fostă) a solicitat proba cu înscrisuri și cu martorii și .

Analizând actele și lucrările dosarului, probatoriul administrat în cursul urmăririi penale precum și în cursul cercetării judecătorești, instanța de fond a reținut, în esență, următoarele:

În data de 14.04.2017, în jurul orei 23.00 (în condiții de noapte), înculpatul care conducea autoturismul marca . cu nr. de înmatriculare , cu volanul pe partea dreaptă, pe DN11, pe direcția B. – H., a provocat un accident de circulație la km 6 + 200 metri, în momentul în care a efectuat manevra de revenire pe partea carosabilă, fără să se asigure, intrând în coliziune cu autoturismul cu nr. de înmatriculare , condus de persoana vătămată care circula regulamentar dinspre B. spre H. și în care se mai aflau ca pasageri persoanele vătămate și .

În urma accidentului de circulație a rezultat avariarea celor două autoturisme și vătămarea corporală a persoanelor vătămăte și Soția inculpatului care se afla pasager în autoturismul său nu a suferit vătămări.

Din raportul de expertiză medico-legală nr.1233/E/29.05.2017, completat cu raportul de expertiză medico-legală (completare) nr.1233/E/2017 din 27.06.2017, rezultă că persoana vătămăte a prezentat în urma accidentului de circulație leziuni traumatice produse prin lovire cu și de corpuri dure, care au necesitat 60-65 zile de îngrijiri medicale pentru vindecare. Tot din cauza accidentului, această persoană vătămăte a prezentat lipsă de țesut osos post cranietocmei frontale stânga, ceea ce reprezintă o infirmitate fizică permanentă, fără prejudiciu estetic grav și permanent.

Din rapoartele de expertiză medico-legală nr.1232/E/29.05.2017 și nr.1231/E/29.05.2017, rezultă că persoanele vătămăte și au prezentat leziuni traumatice, produse prin accidentul de circulație, care au necesitat 16-18 zile, respectiv 2-3 zile de îngrijiri medicale pentru vindecare.

S-a mai reținut că inculpatul a fost testat cu aparatul alcotest care a indicat valoarea de 0,00 mg/l alcool pur în aerul expirat (61 d.u.p.), iar conform buletinului de analiză toxicologică nr. 621/T/18.04.2017 din data de 18.04.2017 a reieșit că la data producerii accidentului, ora 00,50, avea o alcoolemie de 0,00 g/l. De asemenea, s-a reținut că și numitul, potrivit buletinului de analiză toxicologică nr 618/T/18.04.2017, avea o alcoolemie de 0,00 g/l alcool pur în sânge,

În procesul deliberării instanța de fond a analizat și *declarațiile numiților* (f. 41-42 dup), (f. 44-45 d.u.p.) .

S-a mai reținut de către prima instanță că modalitatea de producere a accidentului descrisă de persoanele vătămăte este recunoscută de *inculpatul* în cuprinsul declarației date de către acesta în calitate de suspect (f .54-55 d.u.p.). S-a reținut însă că referitor la faptele petrecute înainte de impact declarația inculpatului este nesinceră – respectiv al asigurării la momentul pătrunderii cu autoturismul în trafic, dar și în ceea ce privește impactului, astfel că necoroborându-se cu alte probe a fost apreciată ca nesinceră.

S-a constatat că inculpatul a încălcat dispozițiile art.54 din OUG nr.195/2002, rep.: (1) Conducătorul de vehicul care execută o manevră de schimbare a direcției de mers, de ieșire dintr-un rând de vehicule staționate sau de intrare într-un asemenea rând, de trecere pe o altă bandă de circulație sau de virare spre dreapta ori spre stânga sau care urmează să efectueze o întoarcere ori să meargă cu spatele este obligat să semnalizeze din timp și să se asigure că o poate face fără să perturbe circulația sau să pună în pericol siguranța celorlalți participanți la trafic. (2) Semnalizarea schimbării direcției de mers trebuie să fie menținută pe întreaga durată a manevrei.

S-a apreciat și faptul că inculpatul P.M .conducea un autoturism cu volanul pe partea dreaptă, lucru care poate constitui una dintre cauzele care l-au împiedicat să se asigure suficient de bine înainte de a reintra pe partea carosabilă.

Instanța de fond a constatat că în drept, *fapta inculpatului* mai sus descrisă constituie *infracțiunea de vătămare corporală din culpă prev. de art.196 alin.2,3 Cp* - persoană vătămăte.

Cu privire la infracțiunea de vătămare corporală din culpă, faptă prevăzută de art. 196 alin. 2 și 3 Cp, instanța de fond a reținut că *elementul material* al laturii obiective constă în lovirea persoanei vătămăte în condițiile accidentului rutier provocat de inculpatul care nu s-a asigurat că poate să reintre pe partea carosabilă, pe banda 1 și apoi să treacă imediat pe banda 2 de circulație fără să perturbe circulația sau să pună în pericol siguranța celorlalți participanți la trafic, încălcând art.54 alin.1 din OUG nr.195/2002 rep. și a provocat un accident de circulație, la km 6 + 200 metri, intrând în coliziune cu autoturismul cu nr. de înmatriculare, condus de persoana vătămăte, care circula regulamentar dinspre B. spre H. și în care se mai aflau ca pasageri persoanele vătămăte și, accidentul soldându-se cu vătămarea corporală a persoanelor vătămăte, care a necesitat 2-3 zile de îngrijiri medicale pentru vindecare, care a necesitat 16-18 zile de îngrijiri medicale pentru vindecare, și care a necesitat 60-65 zile de îngrijiri medicale pentru vindecare și care a

prezentat lipsă de țesut osos post craniectomie frontale stânga, ceea ce reprezintă o infirmitate fizică permanentă.

În speță, din accidentul rutier a rezultat vătămarea corporală a trei persoane, pasageri ai autoturismului condus de (), însă doar cu privire la una dintre acestea s-a constatat că sunt întrunite condițiile antrenării răspunderii penale - (fostă) care a prezentat leziuni traumatice pentru care a necesitat 60-65 zile de îngrijiri medicale și a rămas cu infirmitate fizică permanentă, în urma lipsei de țesut osos post craniectomie frontală stângă (f39-40 d.u.p.).

Între elementul material prezentat anterior și urmarea imediată există *legătura de cauzalitate*, în sensul că leziunile traumatice suferite de persoana vătămată sunt urmarea directă a accidentului rutier provocat de către inculpat.

Sub aspectul *laturii subiective*, instanța de fond a reținut că inculpatul a acționat cu vinovăție în modalitatea culpei, conform dispozițiilor art. 16 alin. 4 lit. b Cp.

La individualizarea pedepsei aplicate, instanța a avut în vedere criteriile generale de individualizare a pedepsei prevăzute de art. 74 Cp, iar în baza art. 196 alin 2 și 3 Cp și a art. art. 396 alin. 1 și 2 Cpp, instanța a dispus condamnarea inculpatului la pedeapsa de 9 luni închisoare. Cu privire la individualizarea judiciară a executării pedepsei, s-a constatat că sunt îndeplinite condițiile prev de art. 91 Cod penal pentru a se dispune suspendarea sub supraveghere a executării pedepsei de 9 luni închisoare aplicate inculpatului, fiind stabilit un termen de supraveghere de 2 ani și au fost aplicate prevederile art. 93 alin. 1, 2 lit b și 3 Cp.

De asemenea, s-a făcut aplicarea dispozițiilor art. 7 din Legea nr. 76/2008.

Cu privire la latura civilă, instanța de fond a reținut, în esență, următoarele :

- Din interpretarea dispozițiilor art. 49-50 din Legea nr. 136/1995 (în vigoare la data producerii accidentului rutier) se deduce că asigurătorul acordă despăgubiri, în baza contractului de asigurare, pentru prejudiciile de care asigurații răspund față de terțe persoane păgubite prin accidente de vehicule, prin care s-a cauzat vătămarea corporală. Astfel, persoana căreia îi incumbă obligația de reparare a prejudiciului este asigurătorul, în ipoteza existenței unui contract valabil de asigurare la momentul producerii accidentului rutier, astfel cum este cazul în speță.

- Pentru ca asigurătorul să poată fi obligat în procesul penal la plata despăgubirilor către unitatea spitalicească ce a suportat contravaloarea prestațiilor medicale de care a beneficiat victima incidentului rutier, se impune ca acesta să figureze în calitate de parte responsabilă civilmente, cu respectarea momentului limită până la care se poate realiza intervenția sau introducerea sa în proces. Din această perspectivă, dispoziția cuprinsă în art. 21 alin. Cod procedură penală, privind introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente până la începerea cercetării judecătorești a fost declarată neconstituțională prin decizia Curții Constituționale a României nr. 257/2017, cu motivarea că este necesar să se asigure dreptul părții responsabile civilmente de a formula cereri și excepții în procedura de cameră preliminară. Un alt remediu procesual este intervenția părții responsabile civilmente în cauză, conform art. 21 alin. 3 Cod procedură penală, intervenție care se poate realiza până la terminarea cercetării judecătorești la prima instanță și care este strâns legată de manifestarea de voință a asigurătorului. În speță, asigurătorul SA prin precizările remise la dosarul cauzei (f. 62-63) și-a rezervat dreptul de a nu participa în cauza penală în calitate de parte responsabilă civilmente în stadiul procesual al judecării.

Raportat la cele menționate mai sus instanța de fond a admis *excepția tardivității introducerii în cauză invocată de asigurătorul*.

Se constată că nu există un fundament pentru obligarea inculpatului la plata despăgubirilor pretinse de unitatea spitalicească, în condițiile în care asigurătorul nu s-a constituit parte responsabilă civilmente în prezenta cauză. Această optică este în concordanță cu raționamentul expus de Înalta Curte de Casație și Justiție în cuprinsul Deciziei nr. 1/2016 pronunțate în examinarea unui recurs în interesul legii, prin care s-a stabilit că în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitate de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură

prejudiciul cauzat prin infracțiune, în limitele stabilite în contractul de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă.

În consecință, în baza art. 48 alin. 1, art. 50 și art. 54 alin. 1 din Legea nr. 136/1995 (în vigoare la data producerii accidentului rutier), s-au respins acțiunile civile exercitate de părțile civile (fostă _____ (domiciliată în mun. _____, s. _____, nr. _____, cod fiscal -----) și _____

(cu sediul în mun. _____, s. _____, nr. _____, cod fiscal -----) ca fiind introduse împotriva unei persoane fără calitate în procesul penal, context în care pretențiile solicitate pot fi valorificate doar pe cale separată, în fața instanței civile.

2. Împotriva acestei hotărâri au formulat apel părțile civile _____ și _____, doar sub aspectul laturii civile.

_____ a învederat, în esență, că:

- angajarea răspunderii civile a inculpatului este întemeiată pe dispozițiile art. 1349 Cod civil, în cauză fiind îndeplinite condițiile legale pentru tragerea la răspundere civilă a inculpatului: fapta ilicită, prejudiciul, legătura de cauzalitate directă între fapta ilicită și prejudiciul produs, vinovăția inculpatului sub forma culpei.

- au fost invocate dispozițiile art. 1357 Cod civil, care sunt reliefate și de prevederile art. 320 din L. 95/2006. Partea civilă susține că nu este în măsură să recupereze prejudiciul de la societatea de asigurare la care inculpatul avea încheiată polița de răspundere civilă auto având în vedere că asigurarea RCA, respectiv contractul – care este legea părților, a fost încheiat strict între inculpat și asigurator, iar partea civilă se supune prevederilor Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății și nu legii asigurărilor și reasigurărilor.

- s-a precizat că dispozițiile speciale ale art. 320 din legea nr. 95/2006 nu derogă de la principiile răspunderii civile și constituie cadrul procesual creat prin promovarea acțiunii și conferă furnizorului de servicii medicale calitate procesuală activă în acțiunile ce au ca obiect recuperarea cheltuielilor de spitalizare și tratament, iar pârâtul are calitate procesuală pasivă întrucât este cel care a produs, prin acțiunile sale, vătămarea unei persoane și, astfel, prejudicii spitalului. Din acest motiv partea civilă a formulat pretenții față de inculpat.

B. Partea civilă _____ a criticat soluția instanței de fond, precizând, în esență:

- În cauză sunt întrunite condițiile antrenării răspunderii civile delictuale conform art. 19 Cod procedură penală, instanța de fond constatând vinovăția și a dispus condamnarea inculpatului;

- Prin dispozițiile art. 20 al 1 teza I cpp legiuitorul a instituit un termen limită până la care persoana vătămată se poate constitui parte civilă în procesul penal, respectiv „până la începerea cercetării judecătorești”.

- Nici Ministerul Public și nici instanța nu poate limita disponibilitatea acțiunii civile, după cum niciunul dintre aceste organe judiciare nu e poate subroga în drepturile persoanei vătămate;

- Instanța de fond a reținut eronat că s-a constituit parte civilă în faza de judecată, constituirea având loc din faza de urmărire penală, urmând ca în cursul judecății să indice cuantumul daunelor morale solicitate și a omis să analizeze despăgubirile morale solicitate de persoana vătămată constituită parte civilă;

- Instanța de fond a admis excepția tardivității introducerii în cauză a persoanei responsabile civilmente raportat la Decizia Curții Constituționale nr 257/2017 referitoare al excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 21 al 1 Cod procedură penală conform căreia sintagma „în termenul prevăzut la art. 20 al 1 Cod procedură penală” este neconstituțională, cu motivarea că este necesar să se asigure dreptul părții responsabile civilmente de a formula cereri și excepții în procedura de cameră preliminară; a mai reținut instanța de fond că faptul că nu există un fundament pentru obligarea inculpatului la plata despăgubirilor pretinse de unitatea spitalicească în condițiile în care asiguratorul nu s-a constituit parte responsabilă civilmente, această optică fiind în concordanță cu raționamentul expus de Înalta Curte de Casație în cuprinsul Deciziei nr 1/2016 prin care s-a stabilit că în cazul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, societatea de asigurare are calitatea de parte responsabilă civilmente și are obligația de a repara singură prejudiciul cauzat prin

infrațiune, în limitele contractului de asigurare și prin dispozițiile legale privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă”.

- Se apreciază că instanța de fond a interpretat total restrictiv dispozițiile Deciziei 1/2016 prin care Înalta Curte de Casație și Justiție a instituit o răspundere exclusivă a persoanei responsabile civilmente, această Decizie nefiind în măsură a acoperi toate situațiile juridice ce se pot ivi în practică; apreciază partea civilă că făcând o interpretare *per a contrario* a Deciziei amintite în situațiile în care nu ar exista o asigurare de răspundere civilă validă, nu ar putea fi antrenată răspunderea nici unei persoane pentru prejudiciul cauzat prin infrațiune;

- Partea civilă solicită a fi avute în vedere dispozițiile art. 86 Cod procedură penală și Deciziile nr 320/A/2014, nr. 325/A/2014 și nr 388/2014 al Înaltei Curți de Casație și Justiție;

- Susține partea civilă că în procesul penal român poziția societății de asigurare se întemeiază pe relația contractuală dintre aceasta și persoana vătămată de producerea accidentului, persoană în a cărei proprietate se află vehiculul asigurat, raport ce dă naștere, în condițiile riscului asigurat, unor drepturi în beneficiul unor terțe persoane, respectiv persoane prejudiciate prin fapta celui asigurat;

- Răspunderea contractuală, asumată prin contractul de asigurare, directă, asiguratorul răspunzând pentru fapta sa de a-și asuma conduita asiguratului; așadar temeiul răspunderii asiguratorului este convențional, iar cel al răspunderii asiguratului este delictual; se apreciază că terțul păgubit poate invoca răspunderea contractuală direct în fața instanței penale și nu pe calea unei acțiuni civile separate, ulterioare procesului penal, în fața instanței civile;

- Raportat la introducerea tardivă în procesul penal a persoanei responsabile civilmente, cu motivarea că trebuie să se asigure dreptul părții de a formula cereri și excepții în procedura de cameră preliminară, se apreciază ca inadmisibilă această apărare;

- În condițiile în care constituirea ca parte civilă se poate face până la momentul începerii cercetării judecătorești, introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente, și șansa și posibilitatea părții responsabile civilmente de a interveni în procesul penal, sunt corelate cu declarația de constituire de parte civilă în procesul penal, astfel că exercitarea efectivă de către partea responsabilă civilmente a drepturilor procesuale recunoscute de lege în faza camerei preliminare, depinde exclusiv de manifestarea de voință a persoanei vătămate.

- Pentru a da eficiență Deciziei CCR nr 25/2017 organele de urmărire penală ar fi trebuit să dispună menționarea părții responsabile civilmente în actul de sesizare în vederea citării acestei părți în procedura camerei preliminare;

- Lipsa legalei citări a părții responsabile civilmente în procedura camerei preliminare nu poate avea consecințe negative asupra cererii persoanei vătămate care s-a constituit parte civilă, câtă vreme acest aspect rezultă din elaborarea defectuoasă a rechizitoriului și, ulterior, lipsa unei sesizări din oficiu a judecătorului de cameră preliminară; se susține că în situația în care rechizitoriul este neregular întocmit se impunea restituirea cauzei la organul de cercetare penală;

- Acțiunea civilă în procesul penal este guvernată de principiul disponibilității, care este de sorginte civilă, fiind reglementat de norme care asigură protecția intereselor particulare ale părților;

- Fiind guvernat de principiul disponibilității celui păgubit material sau moral, participarea în proces a celui responsabil civilmente nu poate fi garantată de la momentele inițiale ale anchetei, din moment ce constituirea ca parte civilă se poate realiza cel mai târziu înainte de începerea cercetării judecătorești. A aprecia în sens contrar presupune consecințe absurde, întrucât partea responsabilă civilmente ar putea formula apărări preventive, înainte de a fi chemată la procedură de cel interesat;

- Sunt invocate în susținerea căii de atac dispozițiile art. 1 al 2 și art. 26 al 1 din Norma Autorității de Supraveghere Financiară, dispozițiile art. 49 și 50 din Legea nr 136/2005 potrivit cărora asiguratorul RCA are obligația de a despăgubi partea prejudiciată pentru prejudiciile suferite în urma accidentului produs prin intermediul vehiculului asigurat...”

- Curtea Constituțională a susținut că asiguratorul nu este doar un simplu garant, ci adevăratul debitor al despăgubirii ce se cuvine terțului prejudiciat, deoarece el nu doar avansează, ci suportă efectiv prejudiciul cauzat prin culpa asiguratului său.

La termenul de judecată din data de 26.10.2020, după repunerea pe rol a cauzei, s-a pus în discuția părților admisibilitatea sesizării ICCJ în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept potrivit art. 475 Cod procedură penală, referitor la posibilitatea sau nu a instanței penale de a *analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care persoana vătămată se constituie parte civilă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin.1 Cod procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asiguratorul RCA refuză să participe în procesul penal ca parte responsabilă civilmente*”.

Această chestiune de drept a fundamentat soluția instanței de fond care a respins acțiunea civilă promovată în cauză ca fiind îndreptată împotriva unei persoane fără calitate procesuală, respectiv doar a asiguratorului, iar în prezent formează obiectul căii de atac exercitate de părțile civile.

Reprezentantul Ministerului Public a învederat că sunt îndeplinite dispozițiile art. 475 Cod procedură penală, apreciind că de chestiunea de drept invocată depinde soluționarea pe fond a cauzei în ceea ce privește latura civilă, sens în care, apreciază că sesizarea este admisibilă.

Apărătorul părții civile (fosta ...), solicită admiterea sesizării Î.C.C.J. în vederea lămuririi acestei chestiuni de drept, întrucât din punctul acestuia de vedere, astfel cum a arătat și în motivele de apel pentru partea civilă (fosta ...), interpretarea dată atât de către asigurator, cât și de instanța de fond la momentul la care s-a soluționat latura civilă în acest dosar a fost una restrictivă. Consideră că Decizia nr.1/2016 pronunțată de Î.C.C.J. reglementează doar cine răspunde în situația în care asiguratorul este introdus în cauză, respectiv că acesta răspunde singur. În situații precum cea de față, în care asiguratorul nu este introdus în cauză, dar persoana vătămată își formulează cererea de constituire de parte civilă în termen, s-a creat un vid în ceea ce privește răspunderea civilă. Consideră că *inculpatul ar trebui să răspundă, iar relația dintre inculpat și asigurator este reglementată de răspunderea civilă contractuală*. Pentru a se constata care este temeiul răspunderii și dacă poate fi angajată răspunderea asiguratorului sau a inculpatului într-o astfel de situație, apreciază că Î.C.C.J. ar trebui să lămurească această chestiune.

Apărătorul intimatului inculpat a considerat că se impune admiterea sesizării Î.C.C.J. în vederea lămuririi acestei chestiuni de drept, având în vedere că sunt îndeplinite condițiile legale.

Constatarea instanței de apel:

Se constată admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept potrivit dispozițiilor art. 475 Cod procedură penală, având în vedere că lămurirea chestiunii de drept supusă dezbaterii este hotărâtoare asupra soluției pe fond a cauzei cu privire la latura civilă. Curtea de Apel este investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, iar instanța supremă nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii asupra acesteia.

Această chestiune de drept supusă dezbaterii a fundamentat soluția primei instanțe privind solicitarea de acordare a despăgubirilor civile, solicitare formulată atât împotriva inculpatului, cât și a părții responsabile civilmente și în prezent formează obiectul căii de atac exercitate de părțile civile.

Chestiunea de drept ridicată este nouă, nu a primit o dezlegare jurisprudențială până în prezent, în mediul juridic existând puncte de vedere diferite cu privire la posibilitatea sau nu a antrenării răspunderii civile delictuale a inculpatului la plata prejudiciului solicitat de partea civilă în termenul legal, respectiv a respectării drepturilor părții civile care a ales să alăture acțiunea civilă celei penale în termenul legal.

În acest sens se poate observa că judecătorul de fond a fost de părere că în cazul infracțiunilor de vătămare corporală din culpă – accidente rutiere, persoana căreia îi incumbă obligația de reparare a prejudiciului este asiguratorul în ipoteza existenței unui contract valabil de asigurare la momentul producerii accidentului rutier, astfel cum este cazul în speță, aspect care reiese din aprecierea în speță a dispozițiilor art. 49-50 din Legea nr. 136/1995 (în vigoare la data producerii accidentului rutier).

A mai reținut judecătorul de fond că pentru a putea fi analizată răspunderea civilă a asigurătorului în procesul penal se impune ca acesta să figureze în procedură în calitate de parte responsabilă civilmente, cu respectarea momentului limită până la care se poate realiza introducerea sa în proces, dată limită prevăzută în art. 21 alin. 1 Cod procedură penală (dispoziție declarată neconstituțională prin decizia Curții Constituționale a României nr. 257/2017), cu excepția cazului în care își manifestă voința de a prelua procedura în condițiile art. 21 al 3 Cod procedură penală. În speță, asigurătorul prin precizările remise la dosarul cauzei (f. 62-63) și-a rezervat dreptul de a nu participa în cauza penală în calitate de parte responsabilă civilmente în stadiul procesual al judecății.

S-a constatat de către judecătorul fondului că nu există un fundament pentru obligarea inculpatului la plata despăgubirilor în condițiile în care asigurătorul nu a fost introdus în calitate de parte responsabilă civilmente în prezenta procedură, optică ce este în concordanță cu raționamentul expus de Înalta Curte de Casație și Justiție în cuprinsul Deciziei nr. 1/2016 pronunțate în examinarea unui recurs în interesul legii.

Părțile civile învederează însă prin apelurile formulate că s-au constituit părți civile și împotriva inculpatului care are o răspundere civilă delictuală pentru fapta proprie, dar și faptul că au solicitat tragerea la răspundere a inculpatului și/sau asigurătorului în termenul prevăzut de art. 20 al 1 Cod procedură penală.

Instanța de apel apreciază că problema de drept supusă analizei pornește de la o incoerență legislativă în condițiile în care sintagma „în termenul prevăzut la art. 20 al 1” din cuprinsul art. 21 al 1 Cod procedură penală a fost declarată neconstituțională, însă dispozițiile art. 20 al 1 Cod procedură penală, care atribuie părții civile posibilitatea de a se constitui parte civilă în procesul penal până la primul termen de judecată, deci după procedura camerei preliminare, au rămas nemodificate. Anterior constituirii persoanei vătămate ca parte civilă în procesul penal nu se impune chemarea la judecată a părții responsabile civilmente.

Potrivit art. 20 al 1, 2, 4 Cod procedură penală: (1) *Constituirea ca parte civilă se poate face până la începerea cercetării judecătorești. Organele judiciare au obligația de a aduce la cunoștința persoanei vătămate acest drept;* (2) *Constituirea ca parte civilă se face în scris sau oral, cu indicarea naturii și a întinderii pretențiilor, a motivelor și a probelor pe care acestea se întemeiază.* (4) *În cazul nerespectării vreuneia dintre condițiile prevăzute la alin. (1) și (2), persoana vătămată sau succesorii acesteia nu se mai pot constitui parte civilă în cadrul procesului penal, putând introduce acțiunea la instanța civilă.*

De asemenea, este de remarcat că dispozițiile art. 20 al 1 Cod procedură penală au corespondent în prevederile art. 353 al 3 Cod procedură penală potrivit cu care: pentru primul termen de judecată persoana vătămată se citează cu mențiunea că se poate constitui parte civilă până la începerea cercetării judecătorești.

Prin urmare, este la latitudinea persoanei vătămate să aleagă, în termenul prevăzut de art. 20 al 1 Cod procedură penală, dacă să alăture sau nu acțiunea civilă celei penale și obligația instanței penale de a soluționa latura civilă conform art. 25 Cod procedură penală. Se constată însă o necorelare a termenului prevăzut de art. 20 al 1 Cod procedură penală cu cel indicat în art. 21 al 1 Cod procedură penală.

Problema apărută în practică privește faptul că deși persoana vătămată se constituie parte civilă în termenul prevăzut de art. 20 al 1 Cod procedură penală, solicitând tragerea la răspundere civilă pentru întreg prejudiciul a inculpatului, dar și a asigurătorului de răspundere civilă obligatorie, acesta din urmă nu și-a dat acordul de a participa la procedura penală.

Cum asigurătorul de răspundere civilă refuză preluarea procedurii din stadiul în care se află (în condițiile în care, prin raportare la art. 28 al 1 teza I Cod procedură penală, participarea la procedura penală îi permite o mai bună apărare și cu privire la latura civilă), se pune problema posibilității antrenării răspunderii civile delictuale a inculpatului în temeiul art. 1349, art. 1357 Cod civil pentru întreg prejudiciul solicitat, pentru respectarea principiului disponibilității acțiunii civile și garantarea drepturilor conferite părții civile de a-și vedea soluționată pricina într-un termen rezonabil, în mod echitabil, global, dar și pentru respectarea dispozițiilor art. 25 Cod procedură penală.

În ceea ce privește posibilitatea disjungerii laturii civile de latura penală, aceasta se poate realiza doar în condițiile art. 26 al 1 Cod procedură penală, respectiv doar atunci când soluționarea acesteia determină depășirea termenului rezonabil de soluționare a acțiunii penale, însă acțiunea civilă rămâne în continuare în competența instanței penale, iar calitatea părților nu se poate modifica. Acest aspect reiese și din cuprinsul deciziei nr 1/2016 a Înaltei Curți de Casație și Justiție care stabilește că în procesul penal societatea de asigurare are calitate de parte responsabilă civilmente.

Potrivit Deciziei nr. 1/2016 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, inculpatul poate răspunde potrivit legii civile pentru prejudiciul cauzat care depășește suma stabilită în contractul de asigurare; această chestiune implică, chiar în ipoteza neparticipării la procedura penală a asiguratorului de răspundere civilă, posibilitatea antrenării răspunderii civile delictuale a inculpatului pentru un eventual rest de prejudiciu calculat, și implicit obligația instanței penale de a aprecia cuantumul total al prejudiciului, ceea ce semnifică o rezolvare parțială a laturii civile de către instanța penală. Însă Decizia menționată are în vedere **participarea, iar nu neparticiparea**, la judecată a asiguratorului de răspundere civilă obligatorie, caz în care se pune problema posibilității analizării elementelor răspunderii civile delictuale a inculpatului conform art. 1349, art. 1357 Cod civil pentru eventualul prejudiciu cauzat prin fapta penală.

Pentru aceste considerente, Curtea apreciază că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 475 Cod procedură penală, sens în care va dispune sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, respectiv *„dacă instanța penală poate analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care persoana vătămată se constituie parte civilă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin.1 Cod procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asiguratorul RCA refuză să participe în procesul penal ca parte responsabilă civilmente”*.

Având în vedere că problema de drept supusă dezbaterii privește fondul cauzei și pentru respectarea principiilor legalității și a echității care cârmuiesc procesele penale, constatăm că se impune suspendarea prezentei cauze până la pronunțarea Hotărârii prealabile.

**PENTRU ACESTE MOTIVE
ÎN NUMELE LEGII
DISPUNE**

În baza art. 475 al. 1 Cod procedură penală sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală în vederea pronunțării unei Hotărâri prealabile prin care să se lămurească:

„Dacă instanța penală poate analiza elementele răspunderii civile delictuale a inculpatului în ipoteza în care persoana vătămată se constituie parte civilă cu respectarea termenului prevăzut de art. 20 alin.1 Cod procedură penală, dar după finalizarea procedurii de cameră preliminară, iar asiguratorul RCA refuză să participe în procesul penal ca parte responsabilă civilmente”.

În baza art. 476 al 2 Cod procedură penală suspendă judecarea cauzei până la pronunțarea Hotărârii prealabile.

Pronunțată în ședință publică, azi 28 octombrie 2020.

PREȘEDINTE

GREFIER